

פרויקט בגין

טיפול זוגי - שמאל וימין

ד"ר עפר גרוזברד

פרויקט בגין

טיפול זוגי – שמאל וימין

ד"ר עפר גרוזברד

מבוא

למה פרויקט בגין?

הקדמה

שתי תפיסות עולם שונות – האישית והקבוצתית

1. הקמת מדינה פלסטינית או החלת הריבונות הישראלית על יהודה ושומרון
2. שלום עכשיו או אין עם מי לדבר
3. התקשורת
4. הסטטוס קוו בענייני דת
5. המאבק עם החרדים
6. הוראות פתיחה באש ודאגה לפלסטינים
7. היועצת המשפטית לממשלה
8. המשפט של ביבי
9. ועדת חקירה ממלכתית כן או לא
10. החטופים
11. מסתננים

סיכום

מבוא: שמאל וימין חושבים וחשים אחרת בנוגע לנושאים המרכזיים שעל סדר היום. הראשון חשיבתנו נוטה להיות אישית והאחרון קבוצתית. בטיפול זוגי אנו לא מחפשים מי צודק אלא מנסים לעזור לכל צד להבין את בן שיחו. חוברת קצרה זו מדגימה את ההבדל החשיבתי העקבי בין שני המחנות באחד עשר נושאים מרכזיים במטרה להנמיך את מפלס השנאה ולאחד את העם. אם נרצה זה אפשרי!

ד"ר עפר גרוזברד

[/https://ofer-grosbard.com](https://ofer-grosbard.com)

למה פרויקט בגין?

מנחם בגין, מי שהיה ראש ממשלת ישראל בשנים 1977–1983, יכול בהחלט לסמל את אחדות עם ישראל ואת קירוב הלבבות בין חלקי העם השונים.

1. בגין ורעייתו בחרו להיקבר בהר הזיתים ולא בחלקת גדולי האומה בהר הרצל. הם נקברו לצד משה ברזני ומאיר פיינשטיין – הראשון יהודי עיראקי והשני יהודי אשכנזי, שהתאבדו באמצעות רימון שהוברח לתאם בלילה, טרם העלאתם עם שחר לגרדום על ידי השלטון המנדטורי הבריטי ששלט בארץ. הם התחבקו בעודם מצמידים את הרימון לחזותיהם. עבור מנחם בגין היה זה סמל לאחדות העם היהודי.
2. כשבן גוריון הטביע את אלטלנה – ספינת הנשק שהביא האצ"ל ארצה במלחמת העצמאות – וכמעט חיסל את בגין שהיה עליה, הוא קרא "לא להשיב אש" ו"לא למלחמת אחים".
3. מנחם בגין כיבד את דוד בן גוריון, ראש הממשלה הראשון של ישראל, על אף שהאחרון קרא לו פשיסט, השווה אותו להיטלר וסירב לנקוב בשמו.
4. כראש האופוזיציה במשך שנים רבות, הוא לא הסס להחמיא לממשלה ברגעים שנראו לו מתאימים – למשל, הוא החמיא ליצחק רבין, שהיה ראש הממשלה בעת מבצע אנטבה, והצטרף לממשלת האחדות הלאומית ערב מלחמת ששת הימים, ובמסגרתה החמיא לא אחת ללוי אשכול ולגולדה מאיר.
5. כשהתמנה לראש ממשלה – לתדהמת כולם – הוא לא פיטר את הפקידות הקודמת ששרתה את מפלגת העבודה ולא מצא בהם שום פסול. אכן, הם שירתו אותו נאמנה. הוא גם מינה את משה דיין ממפלגת העבודה היריבה לכהן כשר החוץ שלו, משום שחשב שהוא האיש המתאים.
6. בזמן שלטון מפלגת העבודה חשו יוצאי עדות המזרח מודרים ומקופחים. בגין קירב אותם אליו והעניק להם תחושה שהם חלק בלתי נפרד מהעם. הוא יזם את פרויקט שיקום השכונות. לאחר פרישתו הוא המשיך להתעניין ולתמוך בהעלאת יהודי אתיופיה ארצה. הם היו יקרים לליבו.
7. מנחם בגין נתן כבוד למערכת המשפט גם כשזו יצאה נגדו ואמר "יש שופטים בירושלים". ועדת כהן חקרה אותו על אירועי סברה ושתילה והמליצה לו לפטר את שר הביטחון שלו – אריאל שרון. על אף הקושי העצום שהוא חש, הוא מילא אחר ההמלצה ופיטר את שרון.

8. הוא הגדיר עצמו כיהודי פשוט, וכראש ממשלה נהג להשיב בכתב ידו לכל המכתבים שקיבל .
9. היה ידוע כאדם צנוע: גידל שלושה ילדים בדירת שניים וחצי חדרים, וכשפרש התברר שאין לו בכלל דירה על שמו. אשתו נהגה לנסוע באוטובוסים, וכשהוא קנה חולצה בחו"ל דאג להשיב את הכסף לקופת המדינה .
10. בגין אמר: לעיתים צד אחד מנצח בבחירות ולעיתים הצד השני. לא קרה שום דבר .

הקדמה: מטרתה של חוברת זו היא לעזור לימין ולשמאל להבין איש את רעהו. כפי שאנו יודעים, להבין אין פירושו להסכים. אבל הבנה הדדית תנמיך ללא ספק את מפלס השנאה הקיים במדינתנו. הבנה פירושה יכולת להיכנס לנעליו של האחר ולראות את העולם דרך עיניו, להבין מהיכן הוא מדבר וכיצד הוא חושב אבל אין פירושה הצדקתו או תמיכה בתפיסת עולמו ומעשיו. הדוגמה הטובה ביותר היא זוג נשוי – מצופה מהם להבין אחד את השנייה, על אף השוני הברור הקיים ביניהם.

בבקשה זכרו, איננו מחפשים מי צודק! לכל צד יש נימוקים הגיוניים שלדידו הם מוצקים ובהם הוא מאמין לאורך שנים רבות. אולם משום מה, שום צד לא מצליח לשכנע את רעהו שהוא צודק. מדוע? משום שהמחלוקת היא על עמדות רגשיות המעצבות את הטענות הלוגיות ולא להפך. אכן, אנשים נוטים להסביר ולנמק את המציאות על פי הרגשתם, ועל פי רוב הם אינם מודעים לכך וסוברים שהגיונם בנוי לתלפיות. לצערנו, את המציאות החיצונית אין בידינו לשנות – אנו מוקפים אויבים שרוצים להשמידנו, ולמען האמת אין הבדל מהותי בין שמאל לימין בצורך שלנו להילחם על קיומנו. כל שנותר לנו הוא לנסות ולשנות את עצמנו. אמירה זו מוכרת לרבים מחדר הטיפולים – המטפל אומר למטופל: אינך יכול לשנות אחרים, אבל אם תעבוד קשה תוכל, במידה מסוימת, לשנות את עצמך. כל שנותר לנו לעשות כאומה הוא לנסות ולגשר על הפערים בינינו. איך עושים זאת?

כדי לעזור לשני המחנות להבין איש את רעהו – משימה קשה במיוחד – עלינו למצוא גורם מרכזי אחד שמבחין בין שני המחנות ולעודד אנשים משני הצדדים לחקור אותו. לעניות דעתי, מה שעומד בלב המחלוקת הוא חשיבה קבוצתית לעומת חשיבה אישית. הימין נוטה להיות דתי יותר וחש שייכות גדולה יותר לעם היהודי, ואילו השמאל, הנוטה להציב במרכז את האינדיבידואל, על פי רוב פחות דתי באמונתו ומגדיר עצמו פחות

יהודי ויותר ישראלי מאשר הימין. יסלחו לי כל אותם אלה שאינם מוצאים עצמם בחלוקה הזאת, והם לא מעטים. בימין יש אנשים שלא מאמינים באלוהים ולא חשים עצמם קודם כל יהודים, ואילו בשמאל יש אנשים דתיים שבהחלט חשים עצמם קודם כל יהודים. אחרים לא חשים שייכים לאף אחת מקבוצות אלה. אנו מדברים על רצף ולא על דיכוטומיה, אולם סטטיסטית מה שאמרתי כאן מוכח מדעית ועל כן מייצג את רובנו. מעבר לכך, כל אדם מכיל בתוכו גם חשיבה אישית וגם חשיבה קבוצתית, אולם במצבים שונים אחת מהן נוטה לתפוס מקום מרכזי יותר. ניתן לראות בכך שתי נטיות רגשיות המעצבות את האופן שבו אנו תופסים מצבים מורכבים — יש המדגישים יותר את הפרט וזכויותיו, ויש המדגישים יותר את הקבוצה ואת המחויבות אליה. הבחנה זו אינה מוחלטת, אך היא מסייעת להבין מדוע אנו מתקשים כל כך לשכנע זה את זה.

חשיבה אישית לעומת קבוצתית מאפיינת את המפה הפוליטית של מדינות רבות, ובכך לא המצאנו דבר. כך למשל בארצות הברית החלוקה היא בין דמוקרטים לרפובליקנים, באנגליה בין לייבור לשמרנים, בצרפת בין סוציאליסטים לרפובליקנים ובגרמניה בין סוציאל-דמוקרטים לנוצרים-דמוקרטים, ונושאי המחלוקת לעיתים קרובות דומים למה שקורה אצלנו. אולם אנו מדינה של קיבוץ גלויות, ועל כן הפיצול בין מזרח למערב, דתיים וחילוניים הוא עוצמתי במיוחד.

לפני שנצלול לדוגמאות מחיינו, שימחישו את החשיבה האינדיבידואלית לעומת זו הקבוצתית, ניתן לשים לב עד כמה חלוקה זו מאפיינת את חיינו. בעצם הגדרתנו אנו מדינה יהודית ודמוקרטית. יהיו שיזדהו יותר עם הקוטב היהודי ויהיו שירגישו קרובים יותר לקוטב הדמוקרטי, אם כי לרובנו יש את שתי הנטיות אך במינונים שונים. הראשונים חשים שייכות חזקה יותר לעם היהודי ומאמינים בזכויותיו על כל המשתמע מכך, ואילו האחרונים, המזדהים יותר עם מדינה דמוקרטית, ידברו על מימוש עצמי וזכויות הפרט. מפלגה אחת קוראת לעצמה "ליכוד" ואילו השנייה בחרה לאורך השנים בערך אישי פנימי "אמת". צופי ערוץ 12 ו-14 נבדלים גם הם בהלך הרוח. צופי ערוץ 14, המתבוננים בערוץ 12, מסתייגים לא אחת מהביקורת ומהדכדוך שעל פי תחושתם משקף ערוץ זה. כלומר, לדידם ערוץ זה אינו משדר ממלכתיות אלא ניסיון למצוא את הפגמים שבשלטון. צופי ערוץ 12, המתבוננים בערוץ 14, יטענו שזו מדורת השבט הנוטה לאופוריות, המרוצה מעצמה ומשבחת את הנהגתה. ולסיום, כשביבי נואם, אנשי הימין על פי רוב חשים רוממות רוח משום דבריו המעודדים והמחזקים שנחוצים להם ומגבשים את הביחד שלהם. לעומתם, אנשי השמאל חשים לא אחת דחייה מהרטוריקה הדרמטית ומהפאתוס ומעדיפים דיבור שקט ומתון יותר, הפונה ל"אני" יותר מאשר ל"אנחנו".

האם אדם דתי, שמאמין באלוהים, יכול להבין אדם חילוני שאינו מאמין באלוהים? ולהיפך, האם אותו חילוני יכול להבין אדם דתי? האמונה באלוהים אצל רבים מאיתנו אינה תופעה זניחה אלא מעצב חשיבה מרכזי הרלוונטי לעמדותינו בנושאים קיומיים. כך הוא הדבר לגבי מי שאינו מאמין באלוהים.

האם מי שחש עצמו קודם כל ישראלי יכול להבין מי שחש עצמו קודם לכל יהודי, ולהיפך? אלה שתי קבוצות שייכות הקובעות לא מעט מעמדותינו בנושאים חיוניים.

כל אחת משתי שאלות אלה מקפלת בתוכה עולם שלם של מחשבות ותחושות שלעיתים קרובות אינן נגישות לצד השני. אמירה זו, כפי שצינו, נכונה פחות במרכז ויותר בקצוות הפוליטיים.

להלן נבחר מספר סוגיות השנויות לאורך שנים במחלוקת ונסה להבין את העמדות הרגשיות – ולא את הנימוקים הרציונליים – של כל צד, במטרה לעודד הבנה הדדית. במילים אחרות, אנו זקוקים לשני זוגות משקפיים וליכולת להחליף ביניהם מרגע לרגע, כדי שנוכל להבין שתי ראיות שונות – האישית והקבוצתית.

שתי תפיסות עולם שונות – האישית והקבוצתית

1. הקמת מדינה פלסטינית או החלת הריבונות הישראלית על יהודה ושומרון

הוויכוח ארוך השנים הזה, שלאחרונה לאור הנסיבות דערך, מתבסס על שתי עמדות רגשיות שונות. מי שדגל בהקמת מדינה פלסטינית טען שלא ניתן להחזיק אנשים לאורך זמן רב תחת כיבוש וללא זכויות, כאלה שיש לכל אזרח בעולם להיות שותף בבחירת מנהיגיו ובניהול מדינתו. לדעתם זה בסוף יתפוצץ. מנגד טענה הקבוצה השנייה שיהודה ושומרון הם נחלת אבותינו, והפלסטינים יכולים לחיות שם, אך מתוך הכרה ששטחים אלה שייכים למדינת ישראל היהודית.

ניתן לראות כאן שני מוקדי דגש שונים: האחד מתמקד בזכויותיו של הפרט ובחירותו, והאחר מדגיש את זכותו ההיסטורית והקולקטיבית של העם היהודי על הארץ.

הפער הרגשי בין החשיבה האינדיבידואלית לקולקטיבית הוא עמוק – זכויות הפרט אל מול זכויות הקבוצה.

ייתכן כי כל צד נוטה לראות ביתר חדות את העוול המרכזי בעיניו – האחד את הפגיעה האפשרית בזכויות

אדם, והאחר את הפגיעה בזכויות היסטוריות ולאומיות – ולעיתים מתקשה להעניק משקל מלא לחשש

שמעלה הצד השני.

ללא ספק גם בחיי היומיום ניכרים הבדלים בין שתי הקבוצות, כך שהעמדות הרגשיות השונות מקרינות על היבטים רבים ושונים בחיינו.

2. שלום עכשיו או אין עם מי לדבר

לכולנו נטייה להשליך על הצד השני עמדות שלנו. כך, אנשי השמאל, הדוגלים במימוש עצמי ובזכויות הפרט, חשים שהפלסטינים רוצים, כמוהם, שגשוג ופריחה כלכלית, ובעיקר רוצים שלום. אנשי הימין, שאין בכוונתם לוותר על שטחי ארץ ישראל וזכויות העם היהודי, חשים שגם הצד השני אינו מתכוון לוותר על זכות השיבה ועל מה שהוא תופס כאדמתו. על כן הם חשים שאין להם מה להציע לפלסטינים, ולאחרונים אין מה להציע לנו, ואין עם מי לדבר.

ניתן לראות כי כל צד נוטה לייחס לצד השני מניעים הדומים לאלו המנחים אותו עצמו — האחד מניח רצון בשגשוג ובשלום, והאחר מניח דבקות עמוקה בזכויות לאומיות שאינן ניתנות לפשרה.

שוב, אנו מנסים להבין עמדות רגשיות ולא לדון מי צודק כדי לאחד את העם.

ייתכן כי הקושי המרכזי איננו רק בעמדות עצמן, אלא ביכולת להעלות על הדעת שמערכת המניעים של הצד השני שונה באופן מהותי מזו שלנו.

מה עוד שלעיתים צד אחד צודק יותר מרעהו ולעיתים להיפך.

3. התקשורת

הימין יטען שחלקים נכבדים ממנה עסוקים בעיקר בלנגח את הממשלה, ואילו השמאל יטען שתפקיד התקשורת הוא לבקר. אכן, הפיצול בין ערוץ 14 ל-12 הוא ניכר ומאפיין אותנו. אנשי הימין רוצים תקשורת אוהדת יותר, מפרגנת יותר למי שמאחד ומלכד אותם. לדידם, המנהיג בכל זאת מורם מעם ולא צריך להשמיץ אותו בכל הזדמנות. לעומתם, אנשי השמאל, חשיבתם האינדיבידואלית מכוונת מלכתחילה יותר לביקורת ופחות לאחדות.

ניתן לראות כאן שני מוקדי דגש שונים: האחד מצפה לתקשורת מחזקת ומלכדת, והשני רואה בתקשורת גוף ביקורתי שתפקידו להטיל ספק ולבחון את השלטון.

ייתכן כי כל צד נוטה לראות ביתר חדות את הכשל המרכזי בעיניו — האחד את הביקורתיות היתר, והאחר את ההיעדר שלה — ולעיתים מתקשה להעניק משקל מלא לתפקידה המורכב של התקשורת כפי שתופס אותו הצד השני

4. הסטטוס קוו בענייני דת

במאבק בין חילוניים לדתיים התקבע סטטוס קוו הנוגע בשאלה באיזו מידה מדינת ישראל צריכה לקדם את חוקי היהדות. כך למשל בנוגע לתחבורה ציבורית או קניונים פתוחים בשבת. בנושאים רבים ושונים ישנם מאבקים, כמו באיזו מידה בתי הספר צריכים להנחיל לילדים חינוך מסורתי, מהן סמכויות הממסד הדתי ועוד. אנשי השמאל היו רוצים פחות צביון דתי ויותר שמירה על זכויות הפרט – "איש באמונתו יחיה" – ואילו אנשי הימין, הנוטים ברובם יותר למסורת, היו רוצים לשמור על אורח חיים ואווירה דתית יותר במדינת ישראל בכלל ובשכונותיהם בפרט.

ניתן לראות כאן שני מוקדי דגש שונים: האחד מדגיש את חירותו של הפרט לבחור את אורח חייו, והאחר מדגיש את ערכה של מסגרת תרבותית-דתית משותפת המעצבת זהות קולקטיבית.

האם האדם החילוני יכול להבין מהי עבור האדם המסורתי או הדתי אותה אווירה של קדושה, למשל בשבת? עד כמה היא חשובה לו? אתגר לא קל. האם האדם הדתי יכול להבין את רצונו של החילוני בחופש אמיתי להתנהל כרצונו ללא כפייה דתית? הפער בין החשיבה האישית לקבוצתית בולט.

ייתכן כי כל צד נוטה לראות ביתר חדות את הפגיעה המרכזית בעיניו — האחד את תחושת הכפייה, והאחר את אובדן הצביון המשותף — ולעיתים מתקשה להעניק משקל מלא לחוויה של הצד השני.

5. המאבק עם החרדים

זוהי דוגמה קיצונית של קבוצה שהוציאה עצמה מהכלל בהקשר לשירות בצבא ועבודה, והציבור מפרנס אותם. הם מפגינים חשיבה קולקטיבית מובהקת, מנוהלים על ידי רבנים וויתרו על חשיבה אישית ועצמאית. עבור אדם חילוני, להבין את תפיסת עולמם וחוייתם של מי שחש עצמו קודם כל חלק מקבוצה ורק לאחר מכן אינדיבידואל, זה אתגר לא פשוט. ההתמזגות בקבוצה נתפסת על ידי החילוני כסופם של חייו האישיים ומאוויו

למימוש עצמי וזכויות הפרט. החרדים, מצידם, יתקשו מאוד להבין כיצד חי ומתנהל אדם חילוני שלהרגשתם אין לו אלוהים. כך אמר בחור חרדי שהוא לא יכול לשיר את ההמנון משום המשפט "להיות עם חופשי בארצנו". לדידו, שום אדם איננו חופשי והוא חייב לציית לחוקי האלוהים.

ניתן לראות כאן פער עמוק בין שתי תפיסות זהות: האחת רואה באדם יחיד אוטונומי השואף למימוש עצמי, והשנייה רואה בו חלק בלתי נפרד ממסגרת קולקטיבית בעלת מחויבות דתית וחברתית.

ייתכן כי כל צד נוטה לראות ביתר חדות את האיום המרכזי בעיניו — האחד את אובדן החירות האישית, והאחר את אובדן המחויבות והמשמעות הקבוצתית — ולעיתים מתקשה להעניק משקל מלא לעולמו הפנימי של הצד השני.

6. הוראות פתיחה באש ודאגה לפלסטינים

בג"ץ, המייצג את הקוטב האינדיבידואלי על פי רוב, קבע הוראות פתיחה באש מחמירות. לדידם, לא ייתכן שייפגעו חפים מפשע.

אולם לדעת אנשי הימין, בג"ץ אינו מגן מספיק על חיילי צה"ל ואינו מעניק להם מספיק כלים להילחם בטרור.

ניתן לראות כאן שני מוקדי דגש שונים: האחד מתמקד בהגנה על חיי אדם באשר הוא, גם במחיר הגבלת הכוח, והאחר מדגיש את האחריות להגן על חיילי צה"ל ועל יכולתם לפעול ביעילות מול איום על המדינה.

באופן דומה, בג"ץ דואג להיבטים שונים בחיי הפלסטינים לא אחת יותר מאשר ממשלה ימנית החשה שהתגמשות זו היא על חשבון ביטחוננו. מאחר שמדובר באיזונים, ניתן לומר שאנשי השמאל נוטים לחשיבה אוניברסלית יותר, שבה כל בני האדם שווים, ואילו הימין מדגיש יותר את זכויות העם היהודי וחיילי צה"ל.

ייתכן כי כל צד נוטה לראות ביתר חדות את הסיכון המרכזי בעיניו — האחד את הפגיעה האפשרית בחפים מפשע, והאחר את הפגיעה בביטחון החיילים והמדינה — ולעיתים מתקשה להעניק משקל מלא לחשש שמעלה הצד השני.

---

7. היועצת המשפטית לממשלה

הימין חש שהיא מצרה את צעדיהם של נבחריו ואינה מאפשרת להם לממש את האג'נדה שלהם שלשמה בחר בהם העם. מצידה, היא והיועצים המשפטיים למשרדי הממשלה השונים יטענו שהם שומרים על החוק, דואגים למנוע שחיתויות ועבירות רבות אחרות.

ניתן לראות כאן שני מוקדי דגש שונים: האחד מדגיש את רצון הבוחר ואת זכותם של נבחריו הציבור לממש מדיניות, והאחר מדגיש את הצורך במנגנוני איזון ובקרה השומרים על שלטון החוק.

למשל, שר שממנה מקורב לתפקיד חשוב – הוא יטען שהוא סומך על אותו אדם שיישם את המדיניות שהשר תומך בה, ואילו היועץ המשפטי עשוי לטעון שלאותו אדם אין כישורים מספיקים למלא את התפקיד. שוב, איננו מחפשים מי צודק אלא מנסים לעזור לכל צד לחוש מה הצד השני מרגיש.

ייתכן כי כל צד נוטה לראות ביתר חדות את הסכנה המרכזית בעיניו – האחד את הפגיעה במשילות, והאחר את הפגיעה בתקינות השלטון – ולעיתים מתקשה להעניק משקל מלא לחשש שמעלה הצד השני.

---

8. המשפט של ביבי

אנשי הימין פחות עסוקים בשאלה אם ביבי חטא או שלא חטא. חלקם חושבים שתפרו לו תיק, ולאחרים זה בכלל לא חשוב. הם חשים שהוא המנהיג שלהם, העסוק בעניינים קיומיים החשובים הרבה יותר מההאשמות הפעוטות שבהן הוא מואשם.

מולם עומדת הקבוצה השנייה שאומרת שאיש אינו מעל החוק ועל כן המשפט במקומו.

ניתן לראות כאן שני מוקדי דגש שונים: האחד שם במרכז את נאמנותו למנהיג הנתפס כמייצג את הקבוצה בשעה קיומית, והאחר מדגיש עיקרון אוניברסלי של שוויון בפני החוק, ללא תלות בזרות האדם.

האם אלה החושבים באופן אינדיבידואלי יוכלו להיכנס לראש של אחיהם החושבים באופן קבוצתי ולהיפך? אתגר לא פשוט.

ייתכן כי כל צד נוטה לראות ביתר חדות את הסכנה המרכזית בעיניו — האחד את הפגיעה בהנהגה הנתפסת כחיונית, והאחר את הפגיעה בעקרונות יסוד של שלטון החוק — ולעיתים מתקשה להעניק משקל מלא לחשש שמעלה הצד השני.

9. ועדת חקירה ממלכתית כן או לא

אנשי השמאל טוענים שללא ועדת חקירה ממלכתית לעולם לא נדע את האמת מי אשם במחדל השבעה באוקטובר ולא נוכל לתקן את הליקויים. הימין גורס לעומתם שאנו עדיין בתוך מלחמה וכעת להקים וועדת חקירה ממלכתית תסית את המאמצים מהמלחמה לחזית המשפטית שבה מפקדים יצטרכו לחפש עורכי דין שיגנו עליהם.

השמאל אם כן מציב במרכז את חקר האמת שלידם הינו דחוף ואילו הימין מתמקד בצורך באחדות לאומית בעת מלחמה ולהימנע מפיצול העם בשעה קשה זו.

ניתן לראות כאן שני מוקדי דגש שונים: האחד מדגיש את הצורך הדחוף בבירור האמת ובתיקון הליקויים, והאחר מדגיש את הצורך בשמירה על לכידות לאומית וריכוז המאמץ בשעת מלחמה.

ייתכן כי כל צד נוטה לראות ביתר חדות את הסיכון המרכזי בעיניו — האחד את הסכנה שבאי־בירור האמת, והאחר את הסכנה שבפגיעה במאמץ המלחמתי ובאחדות — ולעיתים מתקשה להעניק משקל מלא לחשש שמעלה הצד השני.

10. החטופים

אנשי השמאל, האמונים על זכויות הפרט, טענו שהמדינה הפקירה את החטופים, ועל כן היא חייבת בראש ובראשונה לדאוג לשחרורם, ואת החשבון עם חמאס נסיים בבוא העת. אל מולם ניצבה הקבוצה השנייה שטענה שמדינת ישראל אינה יכולה להרשות לעצמה להיכנע לתכתיבי חמאס. ראייתה של קבוצה אחרונה זו נבעה בעיקר מראיית עם ישראל כמקשה אחת, שבה לא הפרטים עומדים במרכז אלא שיקולי האומה ושרידותה.

ניתן להבין פער זה גם דרך שתי נטיות רגשיות שונות: האחת מדגישה את ערכו של כל אדם באשר הוא ואת האחריות המיידית כלפיו, והשנייה מדגישה את אחריותנו כלפי הקולקטיב ואת השלכות ההחלטות על כלל האומה לאורך זמן.

כמובן שלשני הצדדים היה חשוב לשחרר את החטופים וגם עתידה של המדינה, אולם בסדר עדיפויות שונה. במילים אחרות, אנשי השמאל התעלמו במידה מסוימת משאלות נוקבות לגבי השלכות של כניעה לחמאס, ואילו אנשי הימין התעלמו במידה מסוימת מסבלם של החטופים.

ייתכן כי כל צד נטה לראות ביתר חדות את הסכנה המרכזית בעיניו — האחד את סבלם המיידים של החטופים, והאחר את הסכנה ארוכת הטווח למדינה — ולעיתים התקשה להעניק משקל מלא לחששות שמעלה הצד השני.

הגשר בין חלקי העם ייבנה מתוך היכולת להכיר בכך ששני הצדדים פועלים מתוך דאגה עמוקה — אך מדגישים היבטים שונים של אותה מציאות מורכבת.

---

11. מסתננים

על פי החוק הבינלאומי לא ניתן להחזיר מסתנן למדינתו באופן שעלול לסכן את חייו. לפני מספר שנים הגיעו לישראל מסתננים סודנים רבים מהגבול עם מצרים. הם מילאו שכונות בדרום תל אביב וגרמו מטרד לתושבים. אנשי השמאל, האמונים על זכויות הפרט, סברו שעלינו לשאת את הנטל הזה של המסתננים ולאפשר להם לחיות בארץ בצורה נאותה, משום הסכנה הצפויה להם במדינתם, ואילו רבים מאנשי מחנה הימין טענו "עניי עירך קודמים". הם מפריעים באופן ניכר לאותם תושבים הגרים בשכונות שבהן התמקמו, ועל כן חובה לגרשם מישראל.

ניתן לראות כאן שני מוקדי דגש שונים: האחד מדגיש אחריות מוסרית כלפי כל אדם באשר הוא, והאחר מדגיש אחריות ראשונה כלפי אזרחי המדינה והקהילה המקומית.

סיכום

חוברת קצרה זו נכתבה כדי לעודד את כולנו למתן את השנאה בין שני המחנות באמצעות הבנה הדדית, שכלל אינה פשוטה וקלה. להשתחרר מהצורך להיות צודק, להבין עמדה רגשית שונה ותפיסת עולם שזרה לפרט כלל אינה מובנת מאליה. האם דתי יכול להבין חילוני ולהיפך? האם מי שחש עצמו קודם כל ישראלי יכול להבין מי שחש עצמו קודם כל יהודי ולהיפך? הדיאלוג והדילוג בין שני אופני החשיבה - האישית והקבוצתית - שעליהם חונכנו מגיל צעיר הינו משימה קשה במיוחד. ברירה אין לנו, אבל יש לנו הזדמנות להרחיב את אופקינו ולפתוח את ליבנו.